

PIYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ

A) Avrupa Birliğinde Piyasa Gözetimi ve Denetimi:

Avrupa Birliğinde piyasa gözetiminin amacı, piyasa arz edilen ürünlerin ilgili bulunduğu Yeni Yaklaşım Direktifleri veya diğer tüm Tek Pazar mevzuatına uygun olarak üretilip üretilmediğini tespit etmek ve böylece anılan mevzuat hükümlerine Topluluk çapında uyulmasını sağlamaktır.

Piyasa gözetimi yükümlülüğü, üye ülkelere mevzuata uygun olmayan ürünlerin serbest dolaşımını engelleme hakkını vermektedir.

Üye ülkeler piyasa gözetiminden sorumlu kuruluşları belirlemek veya oluşturmak zorundadırlar. Her bir üye ülke piyasa gözetiminin altyapısına kendisi karar verir. Böylece piyasa gözetimine ilişkin yasal ve idari altyapı bir üye ülkeden diğerine değişmektedir. Örneğin, piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetleri, İngiltere'de yerel yönetimler, Fransa'da merkezi hükümet, Finlandiya'da ise gümrük idareleri tarafından yürütülmektedir.

Piyasa gözetiminden sorumlu kuruluşlar faaliyetlerini yerine getirebilmek için gerekli altyapıya sahip olmalıdır. Yeterli personeli bulunmalı ve test verilerinin doğruluğu sağlanmalıdır. Bu itibarla, piyasa gözetimi ve denetimi yapılan ürünlerin ilgili mevzuata uygun olarak üretilip üretilmediği ve güvenli olup olmadığı hususunun tespitinde yapılacak test ve muayeneler, bu konuda yeterli ve ehliyetli laboratuvarlarda yaptırılmalı ve yapılmalıdır. Bu laboratuvarların yeterliliğinin tespiti konusunda akreditasyon önem taşımaktadır.

Bu kuruluşlar bağımsız olmalı ve faaliyetlerini ayrı olarak ve ayrımcılık yaratmayacak şekilde yürütmelidir. Bununla birlikte, bahse konu kuruluşlar piyasa gözetimini oransallık ilkesine riayet ederek yürütmelidir. Oransallık ilkesi, alınan önlemin ürünün taşıdığı riskle orantılı olması ve ürünün serbest dolaşımı üzerindeki etkinin piyasa gözetiminin amaçlarını gerçekleştirmek için gerekenden fazla olmamasıdır.

Piyasa gözetimini gerçekleştirmek kamu kuruluşlarının sorumluluğudur. Bu husus özellikle piyasa gözetimi faaliyetlerinin tarafsızlığının garantisidir. Piyasa gözetiminden sorumlu kamu kuruluşu piyasaya arz edilen ürünlerin izlenmesini başka bir tarafsız kuruluşa yaptırabilir. Ancak piyasa gözetimi faaliyetleri sonucunda alınan kararlardan tümüyle kamu kuruluşu sorumludur.

Temel olarak, uygunluk değerlendirmesi (ürün piyasaya arz edilmeden önce yürütülen faaliyetler) ile piyasa gözetimi (ürün piyasaya arz edildikten sonra gerçekleşen faaliyetler) arasında ayırım yapmak gerekir. Eğer bir üye ülkede uygunluk değerlendirmesi yapan kuruluş ile piyasa gözetiminden sorumlu kuruluş daha üst bir kuruluş altında bir araya

gelmişse, sorumluluk alanları piyasa gözetiminin uygunluk değerlendirmesinden bağımsız olmasını sağlayacak şekilde organize edilmelidir.

Piyasa gözetimi sonucunda elde edilen bilgiler çerçevesinde, gerekli olduğu durumlarda, üye ülkeler Komisyonu ve diğer üye ülkeleri bilgilendirmektedir. Piyasa gözetimi sırasında elde edilen gizli bilgiler genellikle bildirim konusu olmaz.

B) Türkiye'de Piyasa Gözetimi ve Denetimi

AB'nin yukarıda belirtilen piyasa gözetimi ve denetimi sistemine paralel bir sistemin ülkemizde kurulması için hukuki altyapıyı oluşturan 4703 sayılı "[Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun](#)" ile bu Kanuna istinaden hazırlanan "[Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik](#)" 11 Ocak 2002 tarihinden itibaren yürürlükte bulunmaktadır.

Halihazırda bazı Bakanlıklarımızca birtakım ürün grupları açısından sürdürülen piyasa kontrollerinin tüm ürünlere yönelik olarak ve ortak kurallar çerçevesinde ilgili bütün kamu kuruluşları tarafından uygulanmasını öngören 4703 sayılı Kanunun piyasa gözetimi ve denetimini düzenleyen maddeleri Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelikte ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Piyasa gözetimi ve denetimi esas olarak, ürüne ilişkin teknik mevzuatı hazırlamaya ve yürütmeye yasal olarak yetkili bulunan kamu kuruluşlarının ürünün piyasaya arzı veya dağıtım aşamasında veya ürün piyasada iken ilgili teknik düzenlemeye uygun olarak üretilip üretilmediğini, güvenli olup olmadığını denetlemesi veya denetlettirilmesi faaliyetini içermektedir.

Piyasa gözetimi ve denetiminin usul ve esasları ile yetkili kuruluşların bu çerçevedeki yetki ve sorumluluklarını ayrıntılı olarak düzenleyen Yönetmelik, aynı zamanda bu sistemin etkin işleyişinin sağlanabilmesi ve piyasa gözetimi ve denetimi yapacak kuruluşlar arasında yakın işbirliğinin kurulmasını teminen Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulunun oluşturulmasını da hükme bağlamaktadır.

Bu Kurulun oluşturulmasındaki temel amaç, ülkemizde tüm ürünlere yönelik olarak kurulması öngörülen yeni sistemin getirdiği sorunların yetkili kuruluşlarla elbirliğiyle aşılması, halihazırda piyasa kontrolleri konusunda bilgi birikimi bulunan ve tecrübe sahibi olan kuruluşlarımızın bu sisteme yeni giren diğer kamu kuruluşlarına destek olmasının sağlanması, yetkili kuruluşların görevi olan piyasa gözetimi ve denetimi konusunun her an gündemde tutularak, etkin bir şekilde izlenmesidir.